

Passiivisen infran yhteiskäytön prosessit ja tulevien tarpeiden ennakointi

SISÄLLYS

1. Selvityksen tausta, tavoitteet ja rajaukset	3
2. Lainsäädäntötausta ja -tilanne.....	4
3. Passiivisen infran yhteiskäytön prosessien ja toimintatapojen nykytila.....	4
4. Passiivisen infran yhteiskäytön prosessit	6
4.1 Prosessin vaiheet ja määritelmät.....	6
4.2 Suunnitteluvaihe	7
4.2.2 Yhteiskäytön esteet (kriittiset pisteet).....	8
4.2.3 Yhteiskäyttöön kannustavia tekijöitä	8
4.3 Saatavuuden selvittäminen.....	9
4.3.1 Yhteiskäytön sovitut toimintaperiaatteet ja pelisäännöt	9
4.3.2 Yhteiskäytön esteet (kriittiset pisteet).....	9
4.3.3 Yhteiskäyttöön kannustavia tekijöitä	9
4.4 Yhteiskäyttöpyyntö, yhteiskäyttöpyyntöön vastaaminen ja yhteiskäytöstä sopiminen	10
4.4.1 Yhteiskäytön sovitut toimintaperiaatteet ja pelisäännöt	10
4.4.2 Yhteiskäytön esteet (kriittiset pisteet).....	10
4.4.3 Yhteiskäyttöön kannustavia tekijöitä	10
4.5 Infraomaisuuden yhteiskäytön aloittaminen, ylläpito ja päättäminen.....	11
4.5.1 Sovitut toimintaperiaatteet ja pelisäännöt	11
4.5.2 Yhteiskäytön esteet (kriittiset pisteet).....	11
4.5.3 Yhteiskäyttöön kannustavia tekijöitä	11
5 Tulevien tarpeiden ennakointi	12

Passiivisen infran yhteiskäytön prosessit ja tulevien tarpeiden ennakointi

1. SELVITYKSEN TAUSTA, TAVOITTEET JA RAJAUKSET

Passiivisen infran asiantuntijaryhmän työsuunnitelmaan sisältyy työkohde ”Passiivisen infran yhteiskäytön ja -rakentamisen prosessit sekä tulevien tarpeiden ennakointi.” Sen tavoitteeksi on asetettu yhteiskäyttöprosessin kuvaaminen koko elinkaaren osalta yhteiskäyttöpyynnön saapumisesta yhteiskäyttöpyyntöön, vastaamiseen, yhteiskäytöstä sopimiseen ja infraomaisuuden yhteiskäytön aloittamiseen, ylläpitoon sekä päättämiseen.

Työkohteen tavoitteena on myös laatia yhteinen näkemys siitä, onko tunnistettavissa kohteita, joissa olisi järkevää varautua muun infran tuleviin tarpeisiin esimerkiksi ennakkoputkituksilla sekä laatia ohjeet eri toimijoiden passiivisen infran tarpeiden paremmalle yhteensovittamiselle.

Tässä raportissa on työsuunnitelman mukaisesti keskitytty yhteiskäytön prosesseihin. Yhteisrakentamisen prosesseja on tarkasteltu vain siltä osin, kun niissä on voitu luontevasti ottaa huomioon myös passiivisen infran yhteiskäyttöön liittyviä kysymyksiä, esimerkiksi infran suunnitteluvaiheessa.

Raportissa ei ole käsitelty prosesseja eri verkkotoimijoiden näkökulmasta vaan kuvaukset on pyritty tekemään mahdollisimman yleispäteväksi kaikille eri toimijoille. Prosesseja on kuitenkin tarkasteltu ja kuvattu tarpeen mukaan sekä infran omistajan, että

myös vastapuolen eli vuokralle ottajan/verkonrakentajan näkökulmasta. Tarvittaessa jatkotyössä voidaan prosesseja kuvata eri toimijoiden kannalta.

Yhteiskäytön prosessien vaiheita ei ole purettu toimintakaaviota tarkemmalle tasolle. Yhteiskäytön prosessin eri vaiheiden osalta on kuitenkin pyritty tunnistamaan siihen soveltuvat käytössä olevat yhteiset toimintaperiaatteet ja pelisäännöt, kriittiset pisteet (yhteiskäyttöä rajoittavat tekijät) sekä yhteiskäyttöä kannustavat tekijät.

Passiivi-infralla (verkkojen fyysisellä infrastruktuurilla) tarkoitetaan esimerkiksi tyhjiä suojaputkia, laitetiloja, kaivoja, mastoja, pylväitä, torneja ja muita rakenteita, joihin on mahdollista sijoittaa viestintäverkon laitteita. Tällaista infraa voi olla energia-, vesihuolto-, liikenne- ja viestintäverkoissa. Passiivisen infran määritelmät ja soveltuvuus yhteiskäyttöön on esitetty Passiivi-infran asiantuntijaryhmän raportissa.¹

Raportti on laadittu Passiivisen infran asiantuntijaryhmän Prosessit-alatyöryhmässä, johon on osallistunut laaja joukko asiantuntijaryhmään kuuluvia organisaatioita.

¹ <https://www.traficom.fi/sites/default/files/media/file/Passiivisen%20infran%20om%C3%A4%C3%A4ritelm%C3%A4t%20ja%20soveltuvuus%20yhteisk%C3%A4ytt%C3%B6nC3%B6nC3%B6n.pdf>

2. LAINSÄÄDÄNTÖTAUSTA JA -TILANNE

Laki verkkoinfrastruktuurin yhteisrakentamisesta² ja -käytöstä määrittelee fyysisen infrastruktuurin yhteiskäyttöön liittyvät velvollisuudet verkkotoimijoille. Lakia sovelletaan vain, jos yhteistoiminnan osapuolena on viestintäverkko. Laki perustuu Euroopan parlamentin ja neuvoston vuonna 2014 antamaan niin kutsuttuun yhteisrakentamisdirektiiviin, jossa säädetään toimenpiteistä verkkojen käyttöönoton kustannusten vähentämiseksi.

Yhteiskäytön prosessin näkökulmasta lain keskeiset velvoitteet liittyvät yhteiskäyttöpyyntöön, yhteiskäyttöpyyntöön vastaamiseen ja yhteiskäytöstä sopimiseen. Laissa on säädetty tiedonantovelvollisuudesta myös verkkojen fyysisestä infrastruktuurista keskitettyyn tietopisteeseen, jona Suomessa toimii verkkotietopiste.fi -palvelu.

Muita passiivi-infran yhteiskäytön prosesseihin liittyviä säädöksiä ovat:

Traficomien määräys 71³, jossa määrätään keskitettyyn tietopisteeseen toimitettavien tietojen digitaalisesta muodosta, vähimmäissisällöstä sekä niiden käsittelyssä ja siirtämisessä tarvittavien järjestelmien yhteentoimivuudesta.

- Sähkön jakeluverkkojen kehittämissuunnitelmiin liittyvä Energiaviraston määräys⁴, jolla on merkitystä erityisesti yhteiskäytön prosessin suunnitteluvaiheessa.
- Voimassa olevassa Maankäyttö- ja rakennuslaissa (MRL) on kunnille yhteistoimintaan vaikuttavia veloitteita sijoitussopimusten osalta ja kaivulupa-asioista (kaivutyöilmoitus) on säädetty kunnossapitolaisissa. Maankäyttö- ja rakennuslakia on muutettu kumoamalla siitä rakentamista koskevat luvut ja muuttamalla sen nimike alueidenkäyttölainsiksi⁵.

- EU:n sääntely kielletystä valtiontuesta ja sen vaikutuksista (koskee myös kuntia) tapauksissa, jossa kunta vuokraa omilla investoinneilla tehtyä passiivi-infraa (tiedonanto valtiontuen käsitteestä 2016/C 262/01 kohta 74). Tämän valtiontuen osalta on hyvä huomioida, että viestintäverkkojen osalta valtiontukisääntelyä on myös EU:n laajakaistasuuntaviivoissa ja ryhmäpoikkeusasetuksessa.

Komissio on julkaissut 23.2.2023 lainsäädäntöehdotuksen nopeiden viestintäverkkojen käyttöönoton tehostamisesta eli ns. Gigabit Infrastructure Act⁶. Toteutuessaan nykyinen yhteisrakentamisdirektiivi tultaisiin kumoamaan. Tällä olisi myös vaikutusta kansallisiin yhteisrakentamisdirektiivin perusteella annettuihin säädöksiin, jotka mahdollisesti muutetaisiin tai kumottaisiin asetuksen tullessa voimaan.

3. PASSIIVISEN INFRAN YHTEISKÄYTÖN PROSESSIN JA TOIMINTATAPOJEN NYKYTILA

Passiivisen infran yhteiskäytön osalta vakiintuneita toimintamalleja ja prosesseja on käytössä vain harvoilla toimijoilla (lähinnä teleyrityksillä). Valmiita yhteiskäytön prosessikuvauksia verkkotoimijoilta ei tähän työhön ole ollut saatavilla.

Passiivi-infran omistajien prosessit passiivisen infran yhteiskäytön kannalta vaihtelevat suuresti kunnittain ja tämä onkin koettu haasteelliseksi prosessien sellaisissa vaiheissa, joissa osapuolena on kunta.

Organisaatioiden välillä erityisesti turvallisuuteen liittyvät näkökulmat tuovat haasteita passiivisen infran yhteiskäytön kannalta.

2 <https://www.traficom.fi/fi/saadokset/maarays-71-verkkotietojen-ja-verkon-rakentamissuunnitelmien-toimittamisesta>

3 <https://www.traficom.fi/fi/saadokset/maarays-71-verkkotietojen-ja-verkon-rakentamissuunnitelmien-toimittamisesta>

4 [https://energiavirasto.fi/documents/11120570/22104830/M%C3%A4%C3%A4r%C3%A4ys+kehitt%C3%A4missuunnitelmista+2021_12_08_FI+\(ak\).pdf/79fa16f8-7fdb-d38c-3de0-57d2bfd6624f/M%C3%A4%C3%A4r%C3%A4ys+kehitt%C3%A4missuunnitelmista+2021_12_08_FI+\(ak\).pdf?t=163940555379](https://energiavirasto.fi/documents/11120570/22104830/M%C3%A4%C3%A4r%C3%A4ys+kehitt%C3%A4missuunnitelmista+2021_12_08_FI+(ak).pdf/79fa16f8-7fdb-d38c-3de0-57d2bfd6624f/M%C3%A4%C3%A4r%C3%A4ys+kehitt%C3%A4missuunnitelmista+2021_12_08_FI+(ak).pdf?t=163940555379)

5 Nimike on muutettu L:lla 752/2023, joka tulee voimaan 1.1.2025. Uusi nimike on 1.1.2025 alkaen Alueidenkäyttölaki.

6 <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/library/gigabit-infrastructure-act-proposal-and-impact-assessment>

Passiivisen infran asiantuntijaryhmän muiden alatyöryhmien tuotoksia on hyödynnetty yhteiskäytön prosessien tunnistamisessa ja kuvaamisessa seuraavasti:

- Infograafi passiivi-infran suunnitteluvaiheessa huomioitavista asioista⁷
- Infograafit passiivi-infran eri komponenttien soveltuvuudesta yhteiskäyttöön⁸
- Passiivisen infran määritelmät ja soveltuvuus yhteiskäyttöön⁹
- Opas saatavuuskyselyn tekijälle ja siihen vastaajalle¹⁰
- Passiivisen infran käyttöoikeuden yleiset ja tuoteryhmäkohtaiset sopimusehdot¹¹.
- Asiantuntijaryhmän sisäinen selvitys (ei julkinen) Passiivi-infran kaavoituksista ja luvista.

Esimerkkejä muista yhteiskäytön prosesseihin liittyvistä käytössä olevista toimintatavoista ovat:

- Operaattoritiski.fi, joka on tele- ja tietoliikenneoperaattoreiden tukkurajapinnan tuotteiden ja palveluiden sähköinen tilaus- ja toimitusjärjestelmä. Järjestelmä on tarkoitettu operaattoreille, jotka haluavat vuokrata tuotteita ja palveluja muilta operaattoreilta omien asiakkaidensa tarpeisiin ja/tai tarjota vuokralle omia tuotteita tai palveluja.
- Verkkotoimijoiden suunnitteluohjeet, palvelukuvaukset jne. passiivisen infran komponenttien vuokrauksesta. Verkkotoimijoilla on kullakin omia suunnittelu- ja muita ohjeitaan, joten yhtenäisiä toimintatapakuvauskuvaus ei (vielä) ole olemassa.

7 <https://www.traficom.fi/sites/default/files/media/file/Traficom%2C%20yhteisrakentamisen%20infograafit%2C%20sivu%201.pdf>

8 <https://www.traficom.fi/fi/viestinta/viestintaverkot/passiivi-infran-yhteiskayton-toimintamallit?toggle=Passiivi-infran%20soveltuvuus%20yhteisk%C3%A4ytt%C3%B6%C3%B6n>

9 <https://www.traficom.fi/sites/default/files/media/file/Passiivisen%20infran%20om%C3%A4%C3%A4ritelm%C3%A4t%20ja%20soveltuvuus%20yhteisk%C3%A4ytt%C3%B6%C3%B6n.pdf>

10 <https://www.traficom.fi/sites/default/files/media/file/Fyysisen%20infrastruktuurin%20eli%20passiivi-infran%20yhteisk%C3%A4ytt%C3%B6.pdf>

11 Linkki dokumenttiin tähän, kun sen on hyväksytty.

4. PASSIIVISEN INFRAN YHTEISKÄYTÖN PROSESSIT

4.1 Prosessin vaiheet ja määritelmät

Passiivisen infran yhteiskäytön pääprosessin eri vaiheet on kuvattu alla.

Eri vaiheiden määritelmät ovat seuraavat:

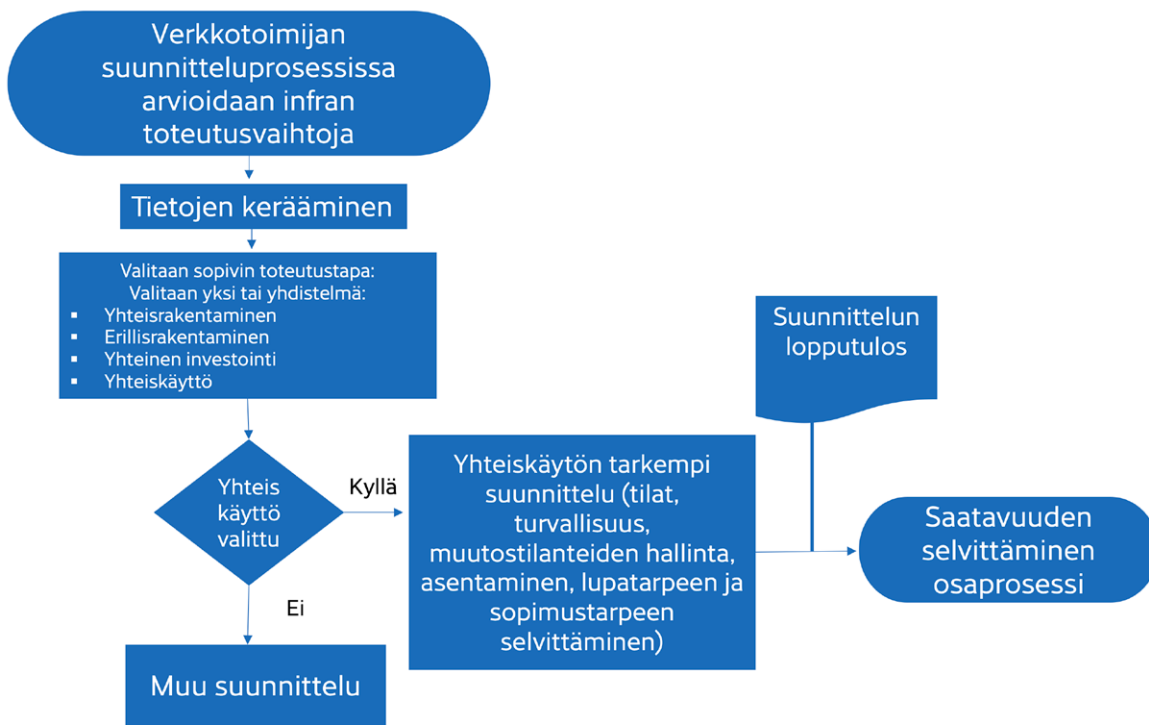
- **Markkinointi ja myynti:** Viestintäverkkojen rakentaminen ja siihen liittyvä passiivisen infran kysyntä syntyy liittymien markkinoinnin ja myynnin kautta. Tätä tehdään samanaikaisesti passiivi-infran yhteiskäyttöprosessin alussa olevien vaiheiden kanssa. Vasta kun on päästy alueella liittymien myyntitavoitteeseen, tehdään päätös verkon rakentamisesta ja hankkeeseen lähdöstä ja ollaan valmiit tekemään sopimukset ja hakemaan lupia.
- **Suunnittelu:** Infran suunnitteluvaiheessa arvioidaan eri toteutusvaihtoehtoja. Passiivisen infran käytön soveltuvuuden suunnittelu sisältyy yleensä verkkotoimijan infran hanke- tai esisuunnitelmavaiheeseen. Suunnitteluvaiheessa selvitetään passiivisen infran yhteiskäytön ja yhteisrakentamisen mahdollisuudet. Suunnitteluvaiheeseen kuuluu myös fyysisen infrastruktuurin sijoittamiseen, kaavoituksen, lupamenettelyjen sekä sijoittamissopimusten liittyvien käytänteiden selvittäminen.
- **Saatavuuden selvittäminen:** Selvitetään keitä toimijoita alueella on ja passiivisen infran olemassaolo halutulla alueella. Passiivisen infran saatavuudesta tehdään saatavuuskysely tarpeellisille vastaanottajille.
- **Yhteiskäyttöpöyntö:** Verkkotoimija toimittaa passiivi-infran omistajalle kirjallisen pyynnön fyysisen infrastruktuurin komponentin yhteiskäytöstä.
- **Yhteiskäyttöpöyntöön vastaaminen:** Passiivi-infran omistaja vastaa kirjallisesti saamaansa yhteiskäyttöpöyntöön.
- **Yhteiskäytöstä sopiminen:** Yhteiskäyttöpöynnön vastaanottaja ja lähettäjä sopivat passiivisen infran komponentin yhteiskäytöstä vastuineen ja velvoitteineen. Verkkotoimija voi kieltäytyä myöntämästä käyttöoikeuden fyysiseen infrastruktuuriinsa yhteisrakentamislaissa eritellyin perusteluin.
- **Infraomaisuuden yhteiskäytön aloittaminen:** Passiivisen infran komponentin yhteiskäyttö on valmis aloitettavaksi sovitulla tavalla.
- **Infraomaisuuden yhteiskäytön ylläpito:** Yhteiskäytöstä sopineet ylläpitävät passiivista infraa ja myös sinne sijoitettavaa komponenttia sopimallaan tavalla.
- **Infraomaisuuden yhteiskäytön päättäminen:** Passiivisen infran yhteiskäyttö päätetään sopimuksella määritellyllä tavalla.

Kutakin yhteiskäytön prosessin vaihetta (paitsi markkinointi ja myynti) on tarkasteltu tarkemmin seuraavissa kohdissa. Tarkastelussa on hyödynnetty saatavilla olevia asiantuntijaryhmän tai prosessit-alatyöryhmän dokumentteja sekä muita tietolähteitä. Kunkin osaprosessin vaiheessa on pyritty tunnistamaan tai huomioimaan seuraavia tekijöitä:

- ▶ Yhteiskäytön sovitut toimintaperiaatteet ja pelisäännöt
- ▶ Yhteiskäytön esteet (kriittiset pisteet)
- ▶ Yhteiskäyttöön kannustavia tekijöitä

4.2 Suunnitteluvaihe

Suunnitteluvaiheen yleinen toimintakaavio on seuraava:

4.2.1 Yhteiskäytön sovitut toimintaperiaatteet ja pelisäännöt

Verkkotoimijan muun infran suunnitteluvaiheessa huomioidaan myös passiivisen infran yhteiskäytön ja yhteisrakentamisen mahdollisuudet.

Suunnitteluvaiheessa on hyvä huomioida seuraavia asioita:

Ennakoi ja ota mukaan oikeat tahot

- Miten voit hyödyntää passiivi-infraa, kun suunnittelet omaa hanketta?

- Ota selvää, onko oma infra tulossa teknisen käyttöiän päähän tai kehitetäänkö alueen muuta infraa lähiaikoina.
- Voiko suunnittelua tehdä muiden verkkotoimijoiden kanssa yhdessä ja miten aloitetaan vuoropuhelu riittävän ajoissa?
- Mitä tietoa on hyödyllistä jakaa eri suunnitteluvaiheissa?
- Varmista, että yhteisiin suunnittelutyöpajoihin saadaan mukaan kaikki, joilla on hankkeita tai passiivi-infraa alueella

Ota hyöty irti yhteisrakentamisesta ja passiivi-infran yhteiskäytöstä

- Päätä, rakennetaanko itse omaa infraa vai voidaanko hyödyntää olemassa olevaa passiivi-infraa tai yhteisrakentamista

Millainen passiivi-infra soveltuu käyttötarpeisiin ja miten saat tietoa siitä? Tarkastelussa voit hyödyntää Passiivisen infran asiantuntijatyöryhmän raporttia "Passiivisen infran määritelmät ja soveltuvuus yhteiskäyttöön"¹²

Suunnitteluvaiheen lopputuloksena syntyy näkemys siitä,

- ▶ rakennetaanko itse omaa infraa,
- ▶ toteutetaanko infraa yhdessä yhteiskäyttöön,
- ▶ soveltuuko olemassa oleva infra yhteiskäyttöön ja miten siitä saa tietoa,
- ▶ voidaanko rakentaa yhteisomistukseen.

4.2.2 Yhteiskäytön esteet (kriittiset pisteet)

- ▶ Jos yhteisrakentaminen onnistuu, se mahdollistaa myös valinnan rakennetaanko siinä yhteydessä omaa vai yhteiskäyttöistä infraa.
- ▶ Passiivi-infraa ei ole tarjolla, käytettävissä tai ole tietoa sen saatavuudesta
- ▶ Ei ole velvoitetta käyttää jo olemassa olevaa passiivista infraa, vaan voi rakentaa myös oman infran rinnalle
- ▶ Suunnitteluvaiheeseen ei saada mukaan yhteiskäytön kannalta tärkeitä osapuolia ja tekijöitä. Esimerkiksi maankäytön suunnittelussa ei olla riittävän ajoissa mukana, jotta yhteiskäytettävien komponenttien tarpeet (kuten masto) tulee huomioitua suunnittelussa. Yhteiskäytön prosessin yhteensovittamisen ja toimivuuden parantamiseksi kannattaakin huomioida:

- Kunnan suunnittelun, tulevien kaavahankkeiden ja infrarakentamisen esittelytilaisuuudet, joihin mukaan muut alueella toimivat infrarakentajat
- Kaikissa kaavaprosessinvaiheissa huomioitava tiedottaminen ja vaikutusmahdollisuudet
- Tunnista onko toimenpide luvanvarainen tai osa siitä (projektin suunnittelussa tulisi huomioida luvitustarpeet ja niiden vaatima aika)

- ▶ Suunnitteluvaiheessa ei huomioida pidemmän aikavälin suunnitelmia, kuten sähkön jakeluverkkojen kehittämissuunnitelmia. Suunnitelmat laaditaan 10 v ajalle ja päivitetään 2 vuoden välein. Suunnitelmat kuullaan ja tämä mahdollistaa hyvän dialogin verkkoyhtiöiden kanssa. Kriittiseksi pisteeksi muodostuu se, jos investointitarpeita ei ole ajoissa huomioitu.

- Yhteishankkeisiin liittyviä toimintamalleja ei saada vietyä käytäntöön ("johtamisongelma") monimutkaisia ja laaja-alaisia hankkeita, jotka vaativat hankkeen johtamiselta laaja-alaista näkökulmaa.
- Organisaation sitoutumisen taso yhteiskäyttöön ja yhteiskäytön mahdollistamiseen
- Suunnitteluvaiheessa ei tunnisteta lainsäädännön asettamia vaatimuksia yhteiskäytölle.

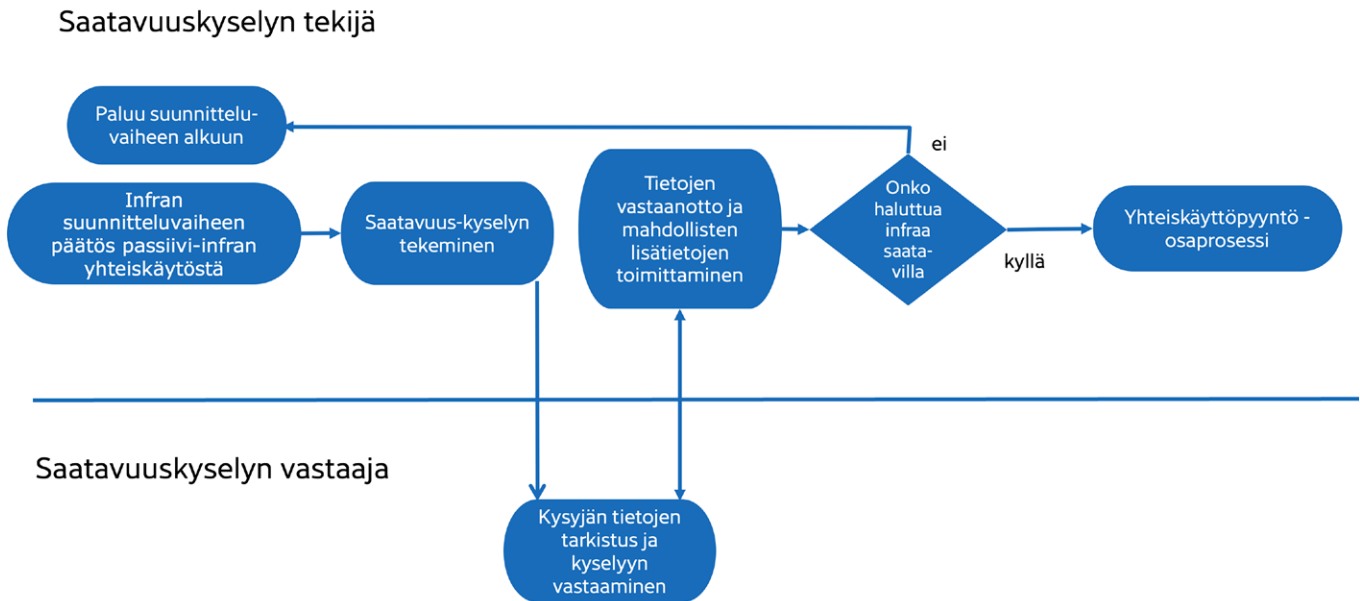
4.2.3 Yhteiskäyttöön kannustavia tekijöitä

- ▶ Pitkäaikaiset taloudelliset hyödyt voidaan arvioida riittävän aikaisessa vaiheessa (elinkaarikustannukset)
- ▶ Rakentamisesta aiheutuvat haitat vähenevät (kadun rakenne, ympäristöhaitat, haitat asukkaalle)
- ▶ Rakentaminen kallista erityisesti keskusta-alueilla → kannustaa yhteiskäyttöön
- ▶ Yhteisrakentamisen houkuttelevuuden lisääminen

¹² <https://www.traficom.fi/sites/default/files/media/file/Passiivisen%20infran%20om%C3%A4%C3%A4ritelm%C3%A4t%20ja%20soveltuvuus%20yhteisk%C3%A4ytt%C3%B6%C3%B6n.pdf>

4.3 SAATAVUUDEN SELVITTÄMINEN

Saatavuuden selvittämiseen yleinen toimintakaavio on kuvattu alla.

4.3.1 Yhteiskäytön sovitut toimintaperiaatteet ja pelisäännöt

Saatavuuden selvittäminen -vaiheeseen liittyviä toimenpiteitä ja siinä huomioitavia asioita kyselyn tekijän ja vastaajan osalta on kerrottu tarkemmin Traficom:n julkaisemassa infograafissa ”Opas saatavuuskyselyn tekijälle ja siihen vastaajalle”.¹³

Passiivisen infran saatavuuden selvittämiseksi verkotoimijoilla on erilaisia käytäntöjä, jotka liittyvä toimijoiden omien omaisuuden hallinnan prosesseihin ja järjestelmiin. Myös Traficom:n tarjoamaan Verkotietopiste.fi-palveluun on otettu 12.6.2023 alkaen toiminne, jota voidaan hyödyntää passiivisen infran saatavuuden selvittämiseen. Tällä toiminteella voi palvelusta hakea ja lisätä tietoja paitsi alueella olevista rakentamissuunnitelmista ja verkkotyypeistä, myös passiivi-infrasta. Lisäksi palvelua voidaan käyttää passiivi-infran saatavuuskyselyjen ja niihin liittyvien vastausten viestinvaihtoon.

4.3.2 Yhteiskäytön esteet (kriittiset pisteet)

Ajantasaista tietoa passiivisesta infrasta ei ole olemassa tai saatavilla.

- Infran omistuksen pirstaleisuus; jokainen hallinnoi omistamaansa infraa eikä kukaan koordinoi kokonaisuutta.

4.3.3 Yhteiskäyttöön kannustavia tekijöitä

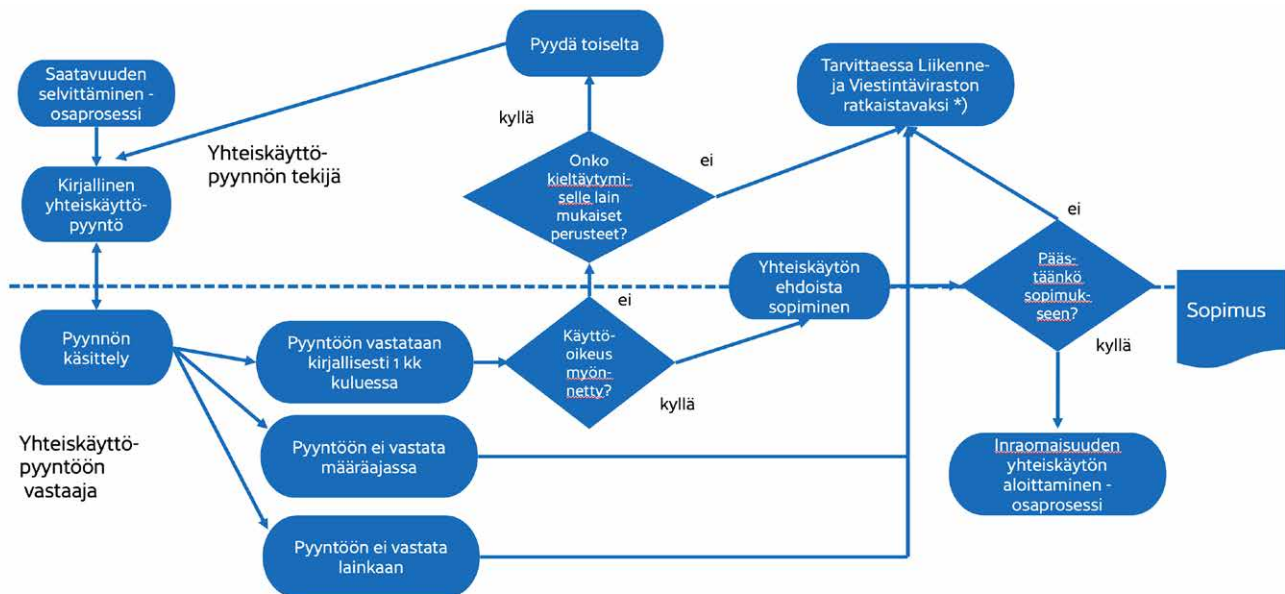
Tieto kaikesta käyttökelpoisesta passiivi-infrasta helposti ja turvallisesti saatavilla

- Hyvien käytäntöjen hyödyntäminen laajemminkin kuin mitä laki antaa ymmärtää (toisen osapuolen ei tarvitse välttämättä olla viestintäverkkotoimija).
- Haaste tietojen ajantasaisuus ja saatavuus järjestelmistä passiivisen infran osalta, vaikka tieto olisi, tieto infran kunnosta ei ole ajantasalla

¹³ <https://www.traficom.fi/sites/default/files/media/file/Fyysisen%20infrastruktuurin%20oli%20passiivi-infran%20yhteisk%C3%A4ytt%C3%B6.pdf>

4.4 YHTEISKÄYTTÖPYYNTÖ, YHTEISKÄYTTÖPYYNTÖÖN VASTAAMINEN JA YHTEISKÄYTÖSTÄ SOPIMINEN

Yhteiskäyttöpyynnön yleinen toimintakaavio on seuraava:

*) Traficom in ratkaistavaksi tuodaan asia vain, jos kieltävän päätöksen saanut haluaa sen tuoda ratkaistavaksi. Traficomille kuuluu riidan ratkaisijan rooli myös, jos ehdoista ei päästä sopimukseen. Yhteiskäyttöpyynnön tekijä voi halutessaan päättää mahdollisesta valituksesta ja tehdä siten kirjallisen toimenpidepyynnön Traficomille. Asia ratkaistaan joko päätöksellä tai neuvottelumenettelyllä.

Kunnan päätöksistä on omat valituskanavansa.

4.4.1 Yhteiskäytön sovitut toimintaperiaatteet ja pelisäännöt

- Yhteisrakentamislaki määrittelee yleiset periaatteet yhteiskäyttöpyyntöön, yhteiskäyttöpyyntöön vastaamiseen ja yhteiskäytöstä sopimiseen liittyvistä toimintavoista.
- Passiivisen infran käyttöoikeuden yleiset ja tuoteryhmäkohtaiset sopimusehdot¹⁴

4.4.2 Yhteiskäytön esteet (kriittiset pisteet)

- Lain asettamia velvoitteita ei tunneta tai ei toimita niiden mukaisesti
- Yhteiskäyttöoikeutta ei myönnetä ja sille annetut perustelut eivät ole selkeitä tai lain mukaisia.
- Yhteiskäytön ehdoista ei päästä sopimukseen: esimerkiksi hinnoitteluperiaatteet vaihtelevat

- eri toimijoiden välillä. Myös erilaiset rakenteet voivat vaikuttaa ehtoihin (pylväät, mastot, rakennukset jne) sekä infran ikä.
- Viestintäverkkojen toimijoiden kesken on vakiintuneet prosessit ja sopimusehdot yhteiskäyttöön. Miten saadaan vakiinnutettua prosessit myös muille toimialoille.
- Organisaatioiden erilaiset toimintaprosessit ja päätöksentekomekanismit
- Turvallisuusvaatimukset, jotka estävät tietyissä tapauksissa yhteiskäytön

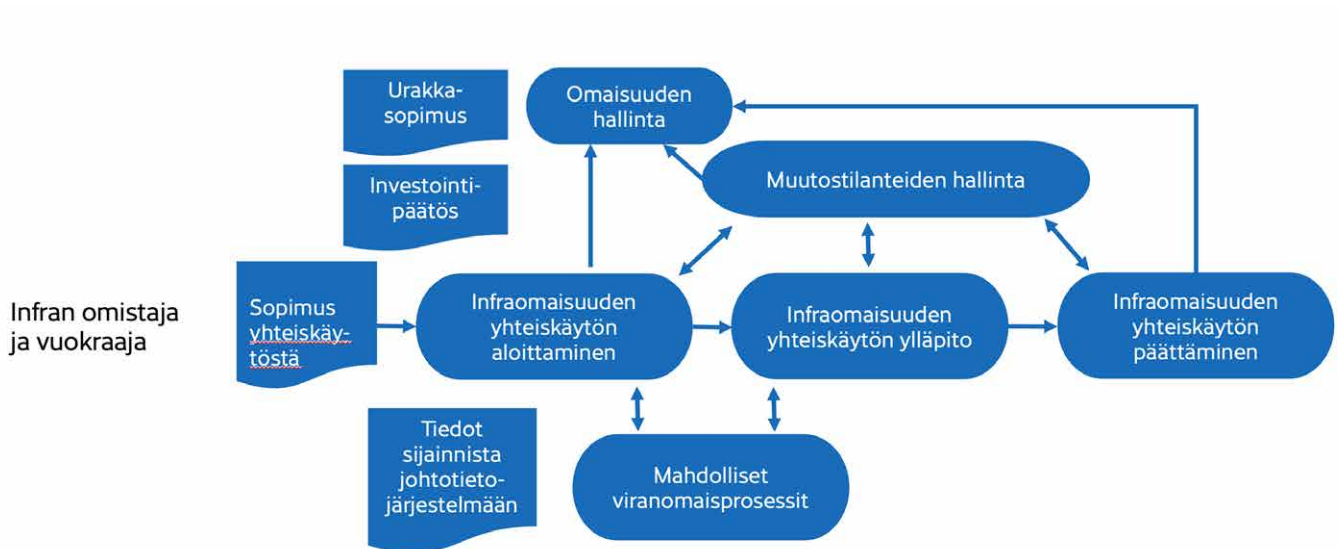
4.4.3 Yhteiskäyttöön kannustavia tekijöitä

- Henkilötason kontaktit eri toimijoiden välillä
- Yhteistyötapojen selkeyttäminen eri osapuolten kesken
- Lainsäädännön tarkoituksen ja veloitteiden selkeyttäminen
- Yhteiset sopimusmallit

¹⁴ Linkki dokumenttiin tähän, kun sen on hyväksytty.

4.5 INFRAOMAISUUDEN YHTEISKÄYTÖN ALOITTAMINEN, YLLÄPITO JA PÄÄTTÄMINEN

Infraomaisuuden yhteiskäytön aloittamiseen, ylläpitoon ja päättämiseen liittyvä yleinen toimintakaavio on seuraava:

4.5.1 Sovitut toimintaperiaatteet ja pelisäännöt

- Infraomaisuuden yhteiskäytön lopettamisesta on yleensä mainittu sopimuksessa. Se voi olla määräaikainen, toistaiseksi voimassa oleva tai kombinaatio.
- Passiivisen infran käyttöoikeuden yleiset ja tuoteryhmäkohtaiset sopimusehdot¹⁵
- Muutosten hallintaan liittyvät toimintatavat¹⁶. Tärkeää on saada tieto tulevasta muutoksesta riittävissä ajoin, jotta kaikki toimijat ja passiivi-infran omistajat ehtivät valmistella omat osionsa muutokseen liittyen.

4.5.2 Yhteiskäytön esteet (kriittiset pisteet)

- Tarve meni ohi, esim. asiakas peruu tilauksen
- Viranomaiselta ei saa lupaa
- Komponentti, johon halutaan sijoittua, osoitetaan kelvottomaksi
- Investoinnin kannattavuus todetaan vähäiseksi
- Kolmannen osapuolen aiheuttamat vahingot, esim. kaivuuvahingot
- Omistaja "lakkaa toimimasta".

4.5.3 Yhteiskäyttöön kannustavia tekijöitä

- Valmistautuminen, ennakointi (esimerkiksi kaivuuilmoituksen tekeminen)
- Roolit, vastuut ja velvollisuudet selkeät
- Muutostilanteiden hallinta on aktiivista
 - o Tunnettava aikataulut, keillä on infraa, dokumentit, resurssit
 - o Tunnistettava myös tulevat tarpeet ja keiltä tätä tietoa saa.
- Ennallistaminen hoidetaan hyvin yhteiskäytön päätyttyä

15 Linkki dokumenttiin tähän, kun sen on hyväksytty.

16 <https://www.traficom.fi/sites/default/files/media/file/Raportti%20Passiivi-infran%20muutostilanteiden%20hallinta.pdf>

5 TULEVIEN TARPEIDEN ENNAKOINTI

Työkohteen tavoitteena oli myös laatia yhteinen näkemys siitä, onko tunnistettavissa kohteita, joissa olisi järkevää varautua muun infran tuleviin tarpeisiin esimerkiksi ennakkoputkituksilla sekä laatia ohjeet eri toimijoiden passiivisen infran tarpeiden paremmalle yhteensovittamiselle.

Tämän työkohteen tavoitetta ei alatyöryhmässä suoranaisesti käsitelty. Sen sijaan työn aikana tunnistettiin joukko toimenpiteitä, joilla keskeinen merkitys tulevien tarpeiden tunnistamisessa.

- **Yhteistyön** lisääminen eri toimijoiden välillä tarpeiden tunnistamiseksi ja eri toimintatapojen yhteensovittamiseksi. Yhteistyön kehittäminen ja toimijoiden sitouttaminen on tunnistettu yhdeksi keskeiseksi tavoitteeksi myös 15.1.2020 Yhteisrakentamisen verkostohankkeessa¹⁷, johon osallistuivat KEHTO-kaupungit, teleoperaattorit (Telia, Elisa, DNA ja Finnet-liitto), Traficom, LVM sekä VVY-vesilaitosyhdistys, Ficom ja Energiateollisuus. Konkreettisenä toimenpiteenä todettiin yhteyshenkilöiden nimeäminen yhteisrakentamishankkeiden edistämiseksi osapuolten kesken. Tämä pätee myös passiivisen infran yhteiskäytön edistämisessä.
- Organisaatioiden **erilaisten suunnitelu- ja päätösaikataulujen yhteensovittaminen**, jotta myös lyhyellä aikavälillä toimivilla organisaatioilla olisi kyvykkyyttä osallistua pidemmän aikavälin suunnitteluun ja tulevien tarpeiden arviointiin. Esimerkkinä on sähkön jakeluverkkoyhtiöiden julkisten kuulemisten hyödyntäminen pitkän tähtäimen suunnitelmissa, joihin toivotaan kommentteja muilta toimijoilta. Myös eri toimijoiden, erityisesti verkko-operaattoreiden osallistuminen asemakaavaprosesseihin todettiin tärkeäksi. Kaavoituksen tietyissä vaiheissa voisi tällöin huomioida paremmin esimerkiksi erilaiset tilatarpeet ja uusien teknologioiden (esimerkiksi 5G-piensolutukiasemat) asettamat vaatimukset passiiviselle infralle.
- **Erilaisten passiivisten verkon komponenttien** yhteiskäytön mahdollisuuksien arviointi ja ennakointi. Tätä asiaa on käsitelty kattavasti Passiivi-infran asiantuntijaryhmän raportissa ”Passiivisen infran määritelmät ja soveltuvuus yhteiskäyttöön¹⁸.” Siinä selvitetään, miten eri verkkojen verkkokomponentit soveltuvat yhteiskäyttöön, mitä niiltä vaaditaan yhteiskäytössä viestintäverkkojen kanssa sekä miltä osin yhteiskäyttö olisi mahdollista. Lisäksi raportissa määritellään ja kuvataan yhteiskäytön peruskäsitteistöä ja määritellään keskeiset verkkokomponentit eri verkkotyypeissä.
- **Muuttuvan lainsäädännön** asettamien vaatimusten ennakointi. Tästä esimerkkinä voimassa olevan Maankäyttö- ja rakennuslain (MRL) muuttuminen Alueidenkäyttölaiksi, Ympäristöministeriön käynnistämä Kunnosapitolain toimivuusarviointi ja Euroopan Komission lainsäädäntöehdotus nopeiden viestintäverkkojen käyttöönoton tehostamisesta eli ns. Gigabit Infrastructure Act.

¹⁷ https://kuntateknikka.fi/wp-content/uploads/sites/2/2020/05/Yhteisrakentamisen-edist%C3%A4mishanke_loppuraportti_Final.pdf

¹⁸ <https://www.traficom.fi/sites/default/files/media/file/Passiivisen%20infran%20om%C3%A4%C3%A4ritelm%C3%A4t%20ja%20soveltuvuus%20yhteisk%C3%A4ytt%C3%B6%C3%B6n.pdf>

Liikenne- ja viestintävirasto Traficom

PL 320, 00059 TRAFICOM
p. 029 534 5000
traficom.fi

TRAFICOM